

Sport, Bewegen en Onderwijs met beleid:

Naar een duurzame aanpak met doorlopende leerlijnen en accent op implementatie en opschaling

7 december 2010

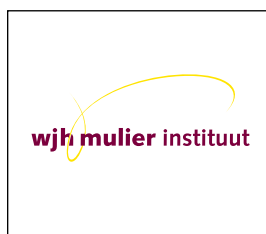

In het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs werken samen:

Koepel-, branche- en vakorganisaties

Onderzoeks- en kennisinstututen

Inleiding

Iedereen is het erover eens dat het belangrijk is dat jongeren voldoende sporten en bewegen. Ook is men het erover eens dat de school de plek bij uitstek is om hier een positieve impuls aan te geven. De afgelopen jaren zijn veel goede initiatieven opgezet om jongeren meer aan het sporten en bewegen te krijgen en is zichtbaar voortgang geboekt. Desondanks zijn er ook nu nog jongeren die nog niet voldoende bewegen. De tot nu toe gebruikelijke aanpak schiet tekort om een volgende stap te kunnen maken. Hiervoor is een koerswijziging nodig in de aanpak op het gebied van sport, bewegen en onderwijs. In dit document zetten wij onze visie op deze aanpak uiteen. Daarmee willen we het fundament leggen voor een structurele versterking van de verbinding tussen sport en bewegen en onderwijs.

Sport en bewegen, een zaak van belang voor individu én maatschappij

Het belang van sport en bewegen voor jongeren staat buiten kijf. Sport en bewegen is allereerst gewoon fijn om te doen. Jongeren kunnen zich dankzij sport en bewegen – mits goed gearrangeerd en begeleid – gezonder en socialer ontwikkelen. Sport en bewegen zijn bij uitstek activiteiten om samen met anderen te doen. Sport en bewegen in sociaal verband biedt tevens de gelegenheid voor jongeren om te ontdekken wie zij zijn en waar hun talenten en grenzen liggen, ook ten opzichte van anderen. Daarnaast geldt dat gezonde jongeren zich over het algemeen beter voelen over zichzelf. En dat is erg belangrijk, want wie goed in zijn vel zit, kan beter functioneren en presteert ook beter. Op het sportveld, in de klas, als burger in de maatschappij en als toekomstig werknemer. Kortom, sport en bewegen leveren een significante bijdrage aan de individuele ontwikkeling van jongeren.

Maar het spreekt voor zich dat ook scholen en de maatschappij als geheel hiervan profiteren. Voor scholen vertaalt zich dit in betere schoolprestaties en minder schooluitval. Voor de economie betekent het dat we meer kunnen doen met minder middelen. Immers, werknemers die beter presteren leveren meer rendement op. Daarnaast vormen sport en bewegen een krachtig sociaal bindmiddel. Bovendien leren jonge mensen mede door sport belangrijke maatschappelijke waarden en normen. Sport en bewegen dragen op die manier in belangrijke mate bij aan de integratie en participatie van jongeren in de samenleving.

Basis voor succes is er

Het afgelopen decennium zijn we in Nederland echt werk gaan maken om het belang van sport en bewegen onder de aandacht te brengen en mogelijkheden te creëren voor kinderen en jongeren om meer te sporten en bewegen. Dit heeft geleid tot diverse campagnes en de invoering van belangrijke regelingen als de BSI-impuls, de BOS-regeling en de stimuleringsregeling Combinatiefuncties Cultuur en Sport.

Met het Europese Jaar van Opvoeding door Sport (EYES 2004) is meer de nadruk komen te liggen op de relatie tussen sport, bewegen en onderwijs. De Alliantie School & Sport heeft vervolgens een belangrijke eerste stap gezet om de verbinding tussen sport en onderwijs te versterken. Het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs zet die lijn nu verder voort met de uitvoering van het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs. Het Olympisch Plan 2028 fungeert daarbij als een inspirerend baken aan de horizon en vormt een belangrijke katalysator voor het behalen van de ambities van het kabinet rondom sport, bewegen en onderwijs. Kortom, er is sprake van een sterk fundament om jongeren meer aan het sporten en bewegen te krijgen.

Veel goede initiatieven, maar nog niet het gewenste resultaat

De afgelopen jaren zijn veel goede initiatieven opgezet om jongeren ook echt meer aan het sporten en bewegen te krijgen. Daarin is zichtbaar voortgang geboekt. Uit diverse studies blijkt echter dat er nog steeds jongeren zijn die onvoldoende bewegen. Wij denken dat de tot nu toe gebruikelijke aanpak op een aantal punten beter kan en concentreren ons daarbij op drie punten. Het eerste punt betreft de looptijd van interventies. In de afgelopen periode zijn talloze initiatieven ontplooid om kinderen en jongeren meer te laten sporten en bewegen. Het ontwikkelen van interventies verloopt in de regel op projectbasis en wordt gefinancierd met behulp van projectsubsidies (in toenemende mate met cofinanciering van de interventie-eigenaren). Het merendeel van deze interventies heeft echter geen duurzaam karakter. Het aflopen van projectsubsidie betekent doorgaans ook het einde van de interventie. Slechts in enkele gevallen worden interventies ook op langere termijn opgenomen in de dagelijkse werkzaamheden. Bovendien worden nieuwe subsidies dikwijls ingezet voor het ontwikkelen van nieuwe interventies, in plaats van het implementeren en verder ontwikkelen van bewezen, succesvolle activiteiten. Het gevolg van deze projectmatige manier van werken is dat beleid voor de lange termijn maar moeizaam tot stand komt.

Een tweede aspect waarop het beter kan is dat in het beleid op het gebied van sport, bewegen en onderwijs meer aansluiting gezocht kan worden bij de doelstellingen van het onderwijs zelf. Op schoolniveau gaat het dan om zaken als het realiseren van betere schoolprestaties, het terugdringen van schooluitval, het opleiden tot vitale burgers en werknemers en het creëren van een prettige en veilige leeromgeving. Op vakniveau gaat het om het aansluiten bij de doelen van het bewegingsonderwijs met als resultaat dat er doorlopende leerlijnen worden gecreëerd van binnen naar buiten de school.

Scholen zien op dit moment nog onvoldoende de verbinding tussen sport en bewegen en deze kerntaken. Het gevolg is dat scholen sport en bewegen zien als iets dat erbij komt waardoor zij nog weinig enthousiast om hierin te investeren.

Het derde verbeterpunt is dat de samenwerking tussen sectoren op alle niveaus beter kan. Met het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs is duidelijk een nieuwe weg ingeslagen en dat wordt door alle partijen ook toegejuicht, maar het is nu zaak om door te pakken en de randvoorwaarden te scheppen voor sectoren om echt structureel met elkaar samen te werken.

Kortom, de tot nu toe gebruikelijke aanpak schiet tekort als we echt stappen willen maken om jongeren meer aan het sporten en bewegen te krijgen.

Hoe dan wel? Onze visie

Het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs pleit voor een koerswijziging in het stimuleren van sport en bewegen onder kinderen en jongeren. Wij adviseren een duurzame strategie die gericht is op implementatie en opschaling van bewezen effectieve interventies, het realiseren van een doorlopende ontwikkeling op een brede basis van bewegingsbekwaamheid en effectieve samenwerking tussen sectoren op alle niveaus.

Investeer in implementatie en opschaling van wat werkt

Op dit moment is een enorme hoeveelheid interventies beschikbaar voor een grote diversiteit aan doelen en doelgroepen. In de huidige beleidskaderperiode wordt de effectiviteit hiervan in kaart gebracht, en wordt gekeken voor welke doelen en doelgroepen goede interventies nog ontbreken.

Wij adviseren om in de volgende periode vooral in te zetten op het implementeren en opschalen van wat werkt en in veel mindere mate op het ontwikkelen van nieuwe interventies.

Zet de huidige lijn voort, maar betrek iedereen

Deze nieuwe aanpak vraagt om een duurzame samenwerking tussen landelijke partners op het gebied van sport, bewegen en onderwijs. Het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs wordt door alle betrokken partijen gezien als een succesvolle manier om beleidsuitvoering van de rijksoverheid gestalte te geven. Wij adviseren daarom om deze intersectorale aanpak in de vorm van een soortgelijk platform voort te zetten op basis van een nieuw beleidskader, maar pleiten daarbij wel voor een meer duurzame aanpak. Bijvoorbeeld door te kiezen voor een eerste termijn van vier jaar, van 2012 tot en met 2016¹, met een evaluatiemoment aan het einde van deze termijn. Bij de uitvoering van het beleid kan de overheid zich net als nu op afstand houden. Uiteraard moet met een nieuw beleidskader ook opnieuw afgewogen worden welke organisaties in een platform vertegenwoordigd moeten zijn.

Een punt van aandacht ten opzichte van het huidige platform is dat voor alle deelnemende organisaties een actieve rol moet zijn weggelegd bij de deelprojecten uit een nieuw beleidskader. Om te zorgen voor optimale betrokkenheid van alle deelnemende organisaties, is het uiterst belangrijk dat dat met een nieuw beleidskader duidelijk geregeld is.

Voor een omvattende aanpak is het tevens van belang om te kijken hoe er betere afstemming gevonden kan worden met activiteiten op parallelle onderwerpen, zoals het Convenant Gezond Gewicht, de invoering combinatiefuncties, de Gezonde School, de aanpak in krachtwijken of het Olympisch Vuur.

Structurele inbedding binnen de school vanaf het begin

Uiteraard zijn er naast de school ook andere contexten, in het bijzonder de sportverenigingen, maar ook de kinderopvang en het buurt- en welzijnswerk, waarin meer mogelijkheden voor sport en bewegen gecreëerd kunnen worden. De school is echter bij uitstek de plek om alle leerlingen te bereiken. Wij adviseren de komende periode te investeren in het realiseren van doorlopende leerlijnen op het gebied van sport en bewegen waarbij het sport- en beweegaanbod bovendien goed is afgestemd op het lokale aanbod buiten de school. Door kinderen op jonge leeftijd structureel te leren deelnemen aan sport en bewegingssituaties wordt het fundament gelegd voor een brede bewegingsvaardigheid en levenslange sportbeoefening en daarmee voor een actief en gezond leven.

Bovendien adviseren wij een gefaseerde aanpak met betrekking tot sport en bewegen. In de vroege schooljaren gaat het vooral om met plezier samen te leren bewegen. In een later stadium gaat het ook om het bijbrengen van kennis over de positieve invloed van bewegen op de eigen gezondheid en de plek van sport en bewegen in het eigen leven. Een gevarieerd aanbod aan sport en bewegen draagt bij aan een prettige sfeer op school. Vitale leerlingen leveren bovendien betere schoolprestaties.

Tot slot is het ook of juist voor topsporttalenten van belang dat onder hun specifieke kwaliteiten een brede basis van bewegingsbekwaamheid ligt. Vanuit die basis kunnen ze hun talenten verder ontwikkelen en uiteindelijk excelleren op topsportniveau. Daarnaast is het voor de ontwikkeling van hun talent van groot belang dat de talenten van jonge topsporters in een vroeg stadium herkend worden en zij vervolgens gedurende hun schoolloopbaan goed worden begeleid.

¹ In het beleid dient rekening gehouden te worden met de schooljaren, die van zomervakantie tot zomervakantie lopen.

Voorwaarden voor succes

Kinderen en jongeren aanzetten tot sporten en bewegen is geen eenvoudige opgave. Het realiseren van de geformuleerde ambities op dit vlak vraagt om nauwe samenwerking tussen tal van organisaties. Deze aanpak is de afgelopen jaren al ingezet, en begint inmiddels vruchten af te werpen. Een samenwerkende keten werkt het beste als één partij de regie neemt. Deze rol ligt idealiter bij de school, aangezien de school het dichtst bij de leerlingen staat. Maar dit kan de school niet alleen. Bovendien is nog niet elke school geschikt om deel te nemen aan een ketensamenwerking. De Brede School biedt de beste uitgangspositie, aangezien deze per definitie al samenwerkt met diverse partners als de gemeente, sportaanbieders, kinderopvang en buurt- en welzijnswerk. Verder kunnen combinatiefunctionarissen een sleutelrol spelen in de samenwerking op lokaal niveau tussen de diverse partners. In dat kader is het van essentieel belang dat de komende periode meer aandacht wordt besteed aan het verbeteren van de (bij)scholing van de combinatiefunctionarissen.

Daarnaast vergt een werkelijk succesvol stimuleringsbeleid voor sport en bewegen een aantal randvoorwaarden op het gebied van personeel, accommodaties, sportaanbod en een begeleidend volgsysteem.

Personeel

Van belang is verdergaande professionalisering van kader, met behoud van de kracht van de vrijwilligers in de sport, voor werken in beweegteams en voor samenwerking met buitenschoolse partners. Combinatiefuncties kunnen daar een belangrijke rol in spelen. De gewenste samenstelling van en de rolverdeling binnen beweegteams kan echter nogal variëren, afhankelijk van doelstellingen en doelgroepen. Belangrijk aandachtspunt is verder dat rechtspositionele kwesties een drempel vormen bij het aanstellen van meer professionals voor bewegen en sport in en om het onderwijs.

Accommodaties

Er is behoefte aan meer multifunctionele sportaccommodaties dichtbij de scholen en/of in de wijken. Deze accommodaties worden samen met alle potentiële gebruikers in de wijk ontworpen, gebouwd en ingericht.

Sport- en beweegaanbod

Wij adviseren om de komende periode ook aandacht te besteden aan de vraag welk aanbod voor welke groepen leerlingen het beste werkt. Met name het aanbod voor minder 'beweegcompetente' kinderen, kinderen met beperkingen, jongeren vanaf rond 14 jaar die afhaken bij de sportverenigingen, jongeren die buiten de boot dreigen te gaan vallen en allochtone jongeren (vooral meisjes) vraagt om aandacht. Daarbij moet meer gedacht worden in termen van doorlopende leer- en ontwikkellijnen vanuit het bewegingsonderwijs naar buitenschools sport en bewegen. Daar kan nog (veel) winst worden geboekt.

Volgsysteem

In het licht van een samenhangende ketenaanpak voor de optimale begeleiding van de ontwikkeling van jongeren in bewegen en sport, als van de wens om effectief te werken, is het wenselijk om de ontwikkeling van kinderen te bewaken met behulp van één handzaam en valide volgsysteem.

